

חוברת 1 – מאגר טקסטים לכיתה ז׳

הבנת הנקרא · טקסטים 1–10 · גרסה: רגיל

1. 📱 זירת המסכים: מה קורה בקבוצת ההודעות השכבתית? (כתבה)
2. 🏫 מדריך הישרדות לכיתה ז׳: עצות מהגדולים (כתבה)
3. 🧗 גבוה, מהר, חזק: למה ילדים בני 12 מטפסים על קירות? (כתבה)
4. 🌙 מה קורה למוח בעשר בלילה? על טלפונים, אור ושינה (טקסט מידעי)
5. 🎒 עם התיק הכחול: יומן של ילד חדש (סיפור קצר)
6. 🤝 "גיליתי שגם אני יכולה לתת": ראיון עם מתנדבת בת 13 (ראיון)
7. 👧 האח הגדול זה לא תפקיד, זו עבודה במשרה מלאה (טור דעה)
8. 🏕️ הלילה שבו נגמר החשמל באכסניה (סיפור קצר)
9. 👟 מכנסיים רחבים, נעלי בד וסיכות בשיער: האופנה שחוזרת (כתבה)
10. 🐶 חבר עם ארבע רגליים: האם חיות מחמד משפרות את מצב הרוח? (טקסט מידעי)

יצרה: רוית ראש בן ישי

מהדורה למורה – מפתח תשובות לחוברת 1

מפתח התשובות לכל עשרת הטקסטים מרוכז כאן. דפי התלמיד מתחילים אחרי המפתח. מחוון לשאלות עמדה: עמדה ברורה – 2 · נימוק – 3 · הוכחה/דוגמה – 3 · לשון ומבנה – 2.

זירת המסכים: מה קורה בקבוצת ההודעות השכבתית?

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *לפי פסקה א׳, ציינו שני דברים שקורים בדרך כלל בקבוצת ההודעות של הכיתה או של השכבה אחרי שעות הלימודים.* – מתאמים מפגשים; מעבירים סיכומים של שיעורים; מנהלים שיחות חברתיות (מספיקים שניים).

תשובה 2: *היועץ רן גלבוע משווה את קבוצת ההודעות ל"רחוב ראשי בלי שוטרים". למה הוא מתכוון? הביאו ראיה אחת מהטקסט.* – שאין בקבוצה מי שמפקח ושומר על הכללים, ולכן קל לפגוע. ראיה: "מול המסך, המרחק נותן אומץ מדומה"; הודעה פוגעת או התעלמות עלולות להפוך לנשק חברתי.

3. לפי פסקה ג׳, מהן שתי הגישות של מחנכים והורים לגבי מה שקורה בקבוצות? [איתור מידע]

א) לקבוע כללים ברורים ולהתערב באופן פעיל

ב) לא להתערב (כדי לא להעביר את השיחות "למחתרת")

ג) לסגור את כל הקבוצות

ד) לתת לתלמידים להחליט לבד בלי מבוגרים

תשובה 3: גישה אחת: לא להתערב, כי התערבות מרחיקה ומעבירה את השיחות לקבוצות סודיות. גישה שנייה: כללים ברורים, מעורבות הורים ובית ספר כדי לעצור את ההידרדרות.

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *הסיקו מדבריה של נועה (פסקה ד׳): מדוע הרגישה מועקה בלב, אף שרק שלחה פרצוף צוחק?* – כי הבינה שבתגובה שלה הצטרפה לפגיעה בילד, וחיזקה את ההודעה הפוגעת; היא נסחפה אחרי כולם ולא פעלה לפי מה שהיא באמת חושבת.

תשובה 5: *השוו בין האופן שבו מדבר תלמיד פנים אל פנים בהפסקה לבין האופן שבו הוא כותב בקבוצת ההודעות (פסקאות א׳–ב׳). מה דומה ומה שונה?* – דומה: אותם תלמידים ואותם יחסים חברתיים. שונה: פנים אל פנים רואים את הצד השני ולכן נזהרים יותר; מול המסך המרחק נותן "אומץ מדומה" וקל יותר לפגוע או להתעלם.

6. מה משמעות המונח "זהירות דיגיטלית" (פסקה ה׳)? הסבירו במילים שלכם והביאו דוגמה מהיומיום. [הבנה ופרשנות]

א) לבדוק שהסוללה מלאה לפני היציאה מהבית

ב) לא להשתמש בכלל בטלפון

ג) לעצור ולחשוב לפני ששולחים הודעה, כי למילה כתובה יש משקל

ד) לכתוב רק בשעות הלימודים

תשובה 6: לעצור לכמה שניות לפני שליחה ולשקול את ההשפעה של המילים. דוגמה: לפני שמגיבים על תמונה של חבר, שואלים "איך הוא ירגיש כשיקרא?".

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 7: *יש הטוענים שבית הספר צריך לאסור לגמרי פתיחת קבוצות הודעות שכבתיות, כי הן מקור לצרות ולחרמות. אחרים טוענים שהקבוצות חיוניות לחיי החברה ואי אפשר למנוע אותן. באיזו עמדה אתם תומכים? נמקו והסתמכו על פרט אחד לפחות מהטקסט או מניסיונכם.* – תשובה פתוחה. מחוון: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (למשל: הקבוצה משמשת לתיאום וסיכומים / סיפורה של נועה / הגישה שהתערבות מעבירה את השיחות "למחתרת").

תשובה 8: *כתבו הודעה קצרה שהייתם שולחים לקבוצה אחרי שמישהו נפגע בה: הודעה שעוצרת את הפגיעה בלי להשפיל אף אחד. הוסיפו שורה שמסבירה למה בחרתם במילים האלה.* – משימת כתיבה. מחוון: לשון מכבדת, עצירת הפגיעה, אין האשמה משפילה, הסבר לבחירה.

מדריך הישרדות לכיתה ז׳: עצות מהגדולים

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *לפי הפסקה הראשונה, אילו שני שינויים פוגשים התלמידים בכיתה ז׳?* – מערכת שעות צפופה עם מורה לכל מקצוע; חדרים שמתחלפים; תלמידים מכמה בתי ספר שונים (מספיקים שניים).

2. מה הציע אביה של שירה, ואיך זה עזר לה? [איתור מידע]

א) לסדר את התיק בערב לפי המערכת של מחר

ב) לסדר את התיק בערב לפי המערכת של מחר, וכך היא הפסיקה לשכוח מחברות

ג) לקנות יומן חדש ולצלם את המערכת

ד) לבקש מהמורים תזכורות כל בוקר

תשובה 2: לסדר את התיק בערב לפי המערכת של מחר; כך הפסיקה לשכוח מחברות ("זה הציל אותי").

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 3: *מה מתכוונת היועצת כשהיא אומרת ש"שאלה היא לא סימן לחולשה"?* – שמי ששואל אינו "חלש" או "פחות חכם"; להפך, השאלה מראה שאכפת לו ללמוד ולהבין.

4. מה המשמעות של המשפט "הייתי חייב לפתוח את הפה" בדברי אלון? [הבנה ופרשנות]

א) הוא היה צריך לאכול בהפסקה

ב) הוא היה חייב להשתתף בשיעור

ג) הוא נאלץ להתחיל לדבר עם ילדים חדשים

ד) הוא כעס על החברים הישנים

תשובה 4: הוא נאלץ ליזום שיחות עם ילדים חדשים, כי החברים הישנים שלו שובצו בכיתות אחרות.

תשובה 5: *נועה גילתה ש"חצי כיתה לא הבינה את אותו הדבר". איזו מסקנה אפשר להסיק מכך על הפחד לשאול?* – שהפחד לשאול משותף לרבים, ולכן מי ששואל עוזר גם לאחרים; הפחד שיצחקו בדרך כלל מוגזם.

תשובה 6: *מדוע לדעתכם בחרו התלמידים לסיים את המדריך דווקא במשפט "כולם מרגישים קצת אבודים בהתחלה"?* – כדי להרגיע ולתת תחושה שהקושי טבעי ומשותף לכולם, גם למי שנראה בטוח; זו העצה הרגשית החשובה ביותר.

תשובה 7: *השוו בין ההתנהגות של נועה בחודש הראשון לבין מה שהבינה בהמשך. מה השתנה?* – בהתחלה פחדה לשאול ושתקה; בהמשך הבינה שגם אחרים לא הבינו ושהמורים שמחים לעזור, ולכן התחילה לפנות ולשאול.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *איזו עצה מהכתבה נראית לכם החשובה ביותר לתלמיד או לתלמידה שעולים לכיתה ז׳? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהכתבה.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה ברורה + נימוק + פרט מהכתבה (למשל: סידור התיק של שירה / השאלה בשיעור / הצטרפות לחוג).

תשובה 9: *כתבו "עצה חמישית" למדריך: פסקה של 5–6 שורות עם כותרת, הסבר, ודוגמה מהחיים שלכם.* – משימת כתיבה. מחוון: כותרת מתאימה, עצה ברורה, הסבר, דוגמה, משפטים מחוברים בעזרת מילות קישור.

גבוה, מהר, חזק: למה ילדים בני 12 מטפסים על קירות?

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *לפי הכתבה, אילו שלוש סיבות נותנים הילדים לבחירה בספורט אתגרי?* – הרגשת הישג אישי; התמודדות עם הפחד והתרכזות ברגע; כיף בלי מסכים.

2. אילו כללי בטיחות מוזכרים בכתבה? ציינו שניים. [איתור מידע]

א) אסור לטפס יותר משני מטרים

ב) כל ציוד נבדק פעמיים, ואין טיפוס בלי בדיקת שותף

ג) מטפסים רק עם הורים, ורק בקיץ

ד) כל ילד מביא ציוד משלו מהבית

תשובה 2: כל ציוד נבדק פעמיים; אין טיפוס בלי בדיקת שותף; מי שמרגיש לא טוב יורד.

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 3: *מה מתכוונת המאמנת במשפט "הפחד הוא לא אויב, הוא שומר עלינו"?* – שהפחד מזהיר אותנו מסכנה ולכן יש לו תפקיד חיובי; לא צריך להעלים אותו אלא ללמוד לנהל אותו.

4. מדוע, לדברי מאיה, הטיפוס עוזר לה לשכוח מהמבחן ומההפסקה? [הבנה ופרשנות]

א) כי המאמנת אסרה לדבר על בית הספר

ב) כי היא מטפסת רק בחופשות

ג) כי על הקיר היא מתרכזת רק באחיזה הבאה

ד) כי אין בחוג תלמידים מהכיתה שלה

תשובה 4: כי על הקיר כל תשומת הלב שלה נתונה לאחיזה הבאה, ואין מקום למחשבות אחרות.

תשובה 5: *המאמנת אומרת: "אם לא ניתן להם לעשות את זה במקום בטוח, הם יחפשו את זה במקומות מסוכנים". מה אפשר להסיק מכך על תפקידם של המבוגרים?* – שתפקידם אינו למנוע אתגרים אלא לאפשר אותם במסגרת בטוחה ומפוקחת, כי הצורך לבדוק גבולות טבעי.

תשובה 6: *מה אפשר ללמוד מהסיפור על האם שבתחילה "הלב שלה נפל"?* – שהכרות עם הכללים ועם הפעילות מקרוב יכולה להפיג חשש; פחד של הורים נובע לעתים מחוסר מידע.

תשובה 7: *השוו בין מה שאביב אומר על כדורגל לבין מה שהוא אומר על ג'ודו. מה ההבדל בעיניו?* – בכדורגל ההצלחה תלויה בקבוצה; בג'ודו ההצלחה והכישלון שלו בלבד, ולכן ההישג אישי יותר.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *האם לדעתכם בתי ספר צריכים להכניס ספורט אתגרי לשיעורי החינוך הגופני? נמקו והביאו פרט אחד מהכתבה.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט (למשל: הצבת מטרות, אחריות לשותף, הקפדה על בטיחות).

תשובה 9: *כתבו על אתגר שהתמודדתם איתו (בספורט, בלימודים או בחיים): מה היה קשה, מה עשיתם, ומה למדתם. 6–8 שורות.* – משימת כתיבה. מחוון: תיאור האתגר, תיאור הפעולה, תובנה בסוף, רצף ברור.

מה קורה למוח בעשר בלילה? על טלפונים, אור ושינה

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. לפי הטקסט, כמה שעות שינה צריכים בני נוער בגילאי 13–18? [איתור מידע]

א) 12–14 שעות

ב) 8–10 שעות

ג) 5–6 שעות

ד) אין המלצה מוסכמת

תשובה 1: שמונה עד עשר שעות בלילה.

תשובה 2: *ציינו שני דברים שקורים בגוף ובמוח בזמן השינה.* – המוח מסדר את מה שלמדנו; הגוף גדל ומתחזק; מערכת הרגשות נטענת מחדש (מספיקים שניים).

תשובה 3: *אילו שני הרגלים ממליצים החוקרים לאמץ?* – להפסיק מסכים כשעה לפני השינה; להטעין את הטלפון מחוץ לחדר; להחליף סרטון בספר/מוזיקה/שיחה; שעת שינה קבועה (מספיקים שניים).

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *הסבירו את המשפט "המוח 'חושב' שעדיין יום". מה גורם לכך?* – האור של המסך, ובמיוחד האור הכחלחל, דוחה את הפרשת המלטונין – החומר שמאותת לגוף שהגיע זמן לישון; לכן המוח לא "מקבל" את הסימן לחושך ונרדמים מאוחר יותר.

5. מה המשמעות של המונח "ינשופים" בכותרת המשנה? [הבנה ופרשנות]

א. בני נוער חכמים במיוחד
ב. בני נוער שאוהבים בעלי חיים
ג. בני נוער שמתעוררים מוקדם
ד. בני נוער שמתעייפים מאוחר יותר בלילה בגלל שינוי בשעון הפנימי

תשובה 5: ינשוף פעיל בלילה; כך מתבגרים, ששעונם הפנימי זז קדימה ולכן מתעייפים ונרדמים מאוחר יותר.

תשובה 6: *הסיקו: מדוע, לפי הטקסט, חצי שעה של מסך לפני השינה "מורגשת למחרת בכיתה" במיוחד אצל בני נוער?* – כי מתבגרים ממילא נרדמים מאוחר בגלל השעון הפנימי, והלימודים מתחילים מוקדם; כל עיכוב נוסף מקצר עוד את השינה ופוגע בריכוז למחרת.

תשובה 7: *השוו בין שתי הסיבות שבגללן מסכים פוגעים בשינה (פסקאות ג׳–ד׳). במה הן שונות?* – סיבה אחת גופנית – האור מעכב הפרשת מלטונין; הסיבה השנייה רגשית – התוכן (משחק, הודעה) מעורר ומרגש את המוח. האחת קשורה לאור והשנייה לרגש.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *האם לדעתכם הורים צריכים לקבוע שעה שבה כל הטלפונים בבית "הולכים לישון"? נמקו את עמדתכם והסתמכו על פרט אחד מהטקסט או מניסיונכם.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט (למשל: דברי ד"ר אורן על החלטה משותפת / הפתרון של משפחת אלמוג / הצורך בחיבור לחברים).

תשובה 9: *כתבו "חוזה לילה" אישי: ארבעה כללים לשעה שלפני השינה, ולכל כלל משפט שמסביר איך הוא קשור למידע בטקסט.* – משימת כתיבה. מחוון: 4 כללים מעשיים, קישור כל כלל למידע מהטקסט, ניסוח בגוף ראשון.

עם התיק הכחול: יומן של ילד חדש

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *באיזה שלב של שנת הלימודים עבר אורי לבית הספר החדש, ומאיפה הגיע?* – באמצע כיתה ז׳ (בחודש שבט), מהצפון.

2. לאן הלך אורי בהפסקה הגדולה ביום שלישי, ולמה? [איתור מידע]

א. הביתה – כי היה חולה
ב. למגרש – כי רצה לשחק כדורגל
ג. לספרייה – כי חיפש מקום שבו לא יראו שהוא לבד
ד. לחדר המורים – כי רצה להתלונן

תשובה 2: לספרייה, כי חיפש מקום שבו לא יראו שהוא לבד.

תשובה 3: *מה קרה בשיעור המדעים שגרם לאורי לצחוק בפעם הראשונה?* – הוא עבד בזוג עם נגה ואיתי, חיבר מעגל חשמלי, הנורה דלקה, ונגה צעקה "יש!" כך שכל הכיתה צחקה.

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. מה מסמל התיק הכחול שאורי מחזיק על הברכיים ביום הראשון? [הבנה ופרשנות]

א. את הפחד וחוסר הביטחון – הרצון להיות מוכן "לברוח"

ב. את האהבה שלו ללימודים

ג. את הצבע האהוב עליו

ד. את זה שהוא שכח לסדר את התיק

תשובה 4: את חוסר הביטחון והתחושה שאינו שייך; הוא מוכן "לברוח" ולא מתיישב באמת במקום.

תשובה 5: *מה הבין אורי מתשובתו הקצרה של שחר ("בסדר, יש אימון")?* – שהחיים בצפון ממשיכים גם בלעדיו, והקשר עם החברים הישנים נחלש; עליו לבנות לעצמו מקום חדש.

תשובה 6: *מה אפשר להסיק על איתי מהמשפט "בגלל זה אני צריך מישהו שלא יצחק עליו"?* – שאיתי רגיש ומקבל, שהוא מודה בחולשות שלו ומזמין את אורי בעדינות, בלי להתנשא – הוא יוצר שוויון ביניהם.

תשובה 7: *השוו בין התמונה בפסקה הראשונה לבין התמונה בפסקה האחרונה. מה דומה ומה השתנה?* – דומה: ילד חדש בשולחן האחרון ליד החלון, עם תיק על הברכיים. השתנה: אורי כבר איננו הילד החדש אלא זה שמקבל את האחר; הוא חוזר על המשפט של איתי ("אתה יודע לחבר מעגל חשמלי?") ועובר מבדידות לנתינה.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *לדעתכם, על מי מוטלת האחריות לקלוט תלמיד חדש: על המורים, על התלמידים בכיתה או על התלמיד החדש עצמו? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהסיפור.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט (המורה שצירפה לזוג / איתי שהזמין / אורי שבחר לשבת ליד החדש).

תשובה 9: *כתבו את "יום ראשון" של הילד החדש מהדרום – מנקודת המבט שלו. 8–10 שורות. השתמשו לפחות בשני פרטים מהסיפור.* – משימת כתיבה. מחוון: גוף ראשון, תיאור רגשות, שני פרטים מהסיפור (שולחן אחרון, תיק, המשפט של אורי), סיום ברור.

"גיליתי שגם אני יכולה לתת": ראיון עם מתנדבת בת 13

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *באילו שני מקומות מתנדבת תמר, וכל כמה זמן?* – קוראת סיפורים לילדי גן פעם בשבוע; אורזת ומחלקת סלי מזון פעם בחודש.

2. מה גרם לתמר להמשיך להתנדב אחרי הפעם הראשונה? [איתור מידע]

א) היא קיבלה ציון על כך
ב) המחנכת חייבה אותה
ג) ילדה בשם ליה ביקשה שתבוא שוב
ד) אמא שלה ביקשה ממנה

תשובה 2: ליה, ילדה מהגן, ביקשה שתבוא "מחר וגם אחרי מחר".

תשובה 3: *ציינו שני דברים שתמר מספרת שקיבלה מההתנדבות.* – ביטחון לדבר מול אנשים; סבלנות; הבנה שגם בגיל צעיר אפשר לתת; סדר ותכנון (מספיקים שניים).

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *הסבירו את דבריה של תמר: "ההתנדבות לימדה אותי להיות מסודרת יותר". איך ייתכן שדבר שלוקח זמן עוזר בלימודים?* – בגלל שזמנה מוגבל, היא נאלצה לתכנן את השבוע מראש ולהקדים שיעורים; התכנון הזה הפך להרגל שעוזר לה גם בלימודים.

5. למה תמר משתדלת "לחייך ולא להסתכל יותר מדי" כשמשפחה מתביישת? [הבנה ופרשנות]

א) כדי לשמור על כבודה של המשפחה ושירגישו בנוח
ב) כי היא לא אוהבת את העבודה
ג) כי אסור לדבר עם המשפחות
ד) כי היא ממהרת

תשובה 5: כדי לשמור על כבודם ולהקל על תחושת הבושה – רגישות לאחר.

תשובה 6: *מה אפשר להסיק מסיפור הציור של ליה על הקשר בין תמר לילדי הגן?* – שנוצר קשר רגשי אמיתי; לתמר יש השפעה על הילדים, והתודה שלהם נותנת לה כוח להמשיך.

תשובה 7: *השוו בין עמדת המבקרים ("התנדבות גוזלת זמן מהלימודים") לבין עמדתה של תמר. במה הן שונות?* – המבקרים רואים בהתנדבות פגיעה בזמן הלימוד; תמר רואה בה סוג אחר של לימוד (כישורי חיים, עבודת צוות) ומספרת שציוניה אף עלו בזכות התכנון.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *האם לדעתכם כל תלמיד ותלמידה בכיתה ז׳ צריכים להתנדב לפחות שעה בשבוע? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהראיון.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט (למשל: הביטחון שתמר רכשה / הקושי בזמן / "להתחיל בקטן").

תשובה 9: *חברו שלוש שאלות נוספות שהייתם רוצים לשאול את תמר, וכתבו לכל שאלה תשובה אפשרית שמתאימה לדמות שלה.* – משימת כתיבה. מחוון: שאלות פתוחות ומעניינות, תשובות שמתאימות לאופי של תמר כפי שעולה מהראיון.

האח הגדול זה לא תפקיד, זו עבודה במשרה מלאה

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *מה תפקידה של הדס שלוש פעמים בשבוע? ציינו שני דברים שהיא עושה.* – אוספת את גיל מבית הספר; מחממת אוכל; משגיחה על שני האחים עד שאמא חוזרת (מספיקים שניים).

2. לפי הדס, מהו הדבר הקשה ביותר בשמירה על האחים? [איתור מידע]

א) הבישול

ב) המשחקים

ג) הנסיעה באוטובוס

ד) האחריות – התחושה שאם משהו קורה, היא אשמה

תשובה 2: האחריות: אם משהו קורה, היא מרגישה אשמה.

תשובה 3: *אילו שלוש מיומנויות למדה הדס בזכות התפקיד?* – לבשל שלוש ארוחות; להרגיע ילד שבוכה; להמציא משחק מכלום (שתי כפיות ומגבת).

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *הסבירו את ההשוואה "זה בערך כמו לנהל כיתה שלמה בלי צלצול להפסקה". מה היא מלמדת על החוויה של הדס?* – שהשמירה דורשת טיפול בכמה ילדים עם רצונות שונים בבת אחת, בלי רגע מנוחה – מתיש ומלחיץ.

5. מדוע בכתה הדס "יותר ממנה" כשיובל נשרטה? [הבנה ופרשנות]

א) כי הנדנדה נשברה

ב) כי גם היא נפצעה

ג) כי הרגישה שנכשלה באחריות שלה

ד) כי פחדה מהמורה

תשובה 5: כי הרגישה אשמה ואחראית למה שקרה – תחושת כישלון, לא כאב פיזי.

תשובה 6: *הכותבת מקדישה פסקה שלמה ל"צד השני". מה היא מרוויחה מכך בטור הדעה?* – היא נשמעת הוגנת ואמינה ולא "רק מתלוננת"; היא מראה שהיא רואה גם את הטוב, ולכן הבקשות שלה נשמעות מוצדקות ומשכנעות יותר.

תשובה 7: *השוו בין מה שאנשים אומרים להדס ("איזו גדולה את!") לבין מה שהיא מבקשת בסוף הטור ("העוזרת הקטנה שלכם היא עדיין ילדה"). מה הפער?* – אנשים רואים בה רק את הבוגרת והאחראית; היא מבקשת שיראו גם את הילדה שבה, עם הצורך במנוחה, בטעויות ובתודה.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *האם לדעתכם נכון שילדים בני 12–13 ישגיחו באופן קבוע על אחים קטנים? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהטור.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט (הלמידה וההנאה מול העומס והאחריות).

תשובה 9: *כתבו מכתב תשובה קצר להדס מנקודת המבט של אחד ההורים: התייחסו לפחות לשתיים מהבקשות שלה.* – משימת כתיבה. מחוון: פנייה ישירה, התייחסות ל־2 בקשות לפחות, הבעת הכרת תודה, לשון מכבדת, סיום.

🏕️ הלילה שבו נגמר החשמל באכסניה

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *מדוע נגה לא רצתה לצאת לטיול השנתי?* – היא אוהבת את המיטה, השקט והספרים שלה, ושלושה ימים עם הרבה ילדים נשמעו לה כמו עונש.

2. מה קרה בשעה עשר ועשרים? [איתור מידע]

- א החשמל נפל בכל האכסניה
- ב הבנות יצאו לטיול לילה
- ג הגיע האוכל
- ד המורה נכנסה לחדר

תשובה 2: החשמל נפל בכל האכסניה.

תשובה 3: *איזה משחק הציעה מאיה?* – שכל אחת תספר על הדבר הכי מביך שקרה לה.

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. מה משמעות הדימוי "חמש פנים הסתובבו אליי, כמו פרפרי לילה שמחפשים אור"? [הבנה ופרשנות]

- א כולן נמשכו אל נגה ואל האור שלה, שהפכה פתאום למרכז
- ב הבנות פחדו מפרפרים
- ג היו פרפרים בחדר
- ד הבנות רצו לישון

תשובה 4: כמו פרפרי לילה שנמשכים לאור, הבנות פנו אל נגה – לראשונה היא במרכז, והן זקוקות לה.

תשובה 5: *מה המשמעות של כך שרוני כיבתה את האור אחרי שהחשמל חזר?* – שהבנות לא רצו לאבד את הקרבה שנוצרה בחושך; ה"תקלה" הפכה לחוויה טובה שהן רוצות להמשיך.

תשובה 6: *הסיקו: איך השפיע החושך על הקשר בין הבנות? הביאו שתי ראיות מהסיפור.* – החושך וההיעדר של מסכים קירבו ביניהן ואפשרו כנות: מאיה החזיקה את ידה של שני; כולן הקשיבו לרוני; ליאת שתקה ואז סיפרה ראשונה; נגה שיתפה בקושי שלה.

תשובה 7: *השוו בין נגה בתחילת הסיפור לנגה בסופו. מה השתנה?* – בתחילה מבודדת, עם ספר על המיטה העליונה, ולא רוצה להיות שם; בסוף – פונה בעצמה אל הבנות ומציעה לספר סיפור; היא מצאה מקום ודרך להצטרף.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *"בעוד עשר שנים לא תזכרי את הספרים, תזכרי את הטיול." האם אתם מסכימים עם דברי האם? נמקו והסתמכו על פרט מהסיפור או מניסיונכם.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט (סוף הסיפור: נגה לא זוכרת את הספר אך זוכרת את המעגל).

תשובה 9: *כתבו את אותו לילה מנקודת המבט של אחת הבנות האחרות (מאיה, רוני, שני או ליאת). 8–10 שורות.* – משימת כתיבה. מחוון: נאמנות לעלילה, עקביות בנקודת המבט, תיאור רגשות הדמות.

מכנסיים רחבים, נעלי בד וסיכות בשיער: האופנה שחוזרת

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *מה ראתה עדי בתמונה מהאלבום? ציינו שני פרטי לבוש.* – מכנסי ג'ינס רחבים; חולצה קצרה; נעלי בד לבנות; סיכות צבעוניות בשיער (מספיקים שניים).

תשובה 2: *אילו שלושה הסברים מובאים בכתבה לכך שאופנה חוזרת?* – געגוע לתקופה שלא הכירו; סיבה כלכלית – לחברות קל יותר לחדש ישן; רצון של בני נוער להיות שונים ולבלוט.

3. מהו "יריד החלפות"? [איתור מידע]

א) חנות שמוכרת בגדים חדשים בזול
ב) יום שבו מחליפים מורים
ג) תחרות אופנה בין כיתות
ד) אירוע שבו כל תלמיד מביא בגד שאינו לובש ולוקח בגד אחר

תשובה 3: אירוע בבית הספר שבו כל אחד מביא בגד שאינו לובש ולוקח במקומו בגד אחר.

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. מה משמעות המונח "מעגל האופנה"? [הבנה ופרשנות]

א) סגנונות נעלמים ואחרי שנים חוזרים, לפעמים בשינוי קל
ב) בגדים בצורת עיגול
ג) אופנה שמשתנה כל יום
ד) חנות שמסתובבת

תשובה 4: סגנונות לבוש נעלמים לתקופה ואז חוזרים, בדומה למעגל שחוזר לנקודת ההתחלה.

תשובה 5: *הסבירו את דבריה של המעצבת: "כשילדה שואלת 'מה לבשת בגיל שלי?', היא בעצם שואלת 'מי היית בגיל שלי?'"* – השאלה על בגדים היא פתח לשאלה עמוקה יותר על האישיות, החוויות והחיים של ההורה כנער; האופנה מחברת בין דורות.

תשובה 6: *אלעד אומר שהאופנה "רודפת אחרי עצמה". מה אפשר להסיק מדבריו על הרצון של בני נוער להיות מיוחדים?* – שהרצון לבלוט הוא שמניע את השינוי, אבל ברגע שכולם מחקים – הייחוד נעלם, ולכן מחפשים שוב משהו אחר; הייחוד זמני.

תשובה 7: *השוו בין היחס של עדי לאופנה החוזרת בתחילת הכתבה לבין יחסה בסוף. מה ההבדל?* – בתחילה היא נלהבת ומופתעת לגלות שהיא לבושה כמו אמה; בסוף היא מסויגת – מרגישה ש"הכול כבר היה" ורוצה משהו מקורי לדור שלה.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *האם לדעתכם כדאי לבתי ספר לארגן "יריד החלפות" פעם בשנה? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהכתבה.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט (חיסכון במשאבים / קשר בין תלמידים / חשש מבגדים משומשים).

תשובה 9: *ראיינו בן או בת משפחה מבוגרים: מה לבשו בגיל 13? כתבו כתבה קצרה (6–8 שורות) עם ציטוט אחד שלהם.* – משימת כתיבה. מחוון: מבנה כתבה (פתיח, גוף, סיום), ציטוט מסומן במירכאות, השוואה להיום.

חבר עם ארבע רגליים: האם חיות מחמד משפרות את מצב הרוח?

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *לפי פסקה ב׳, אילו שתי השפעות טובות של חיות מחמד נמצאו במחקרים?* – ליטוף מוריד לחץ ומרגיע את קצב הלב; בעלי כלבים יוצאים יותר להליכות ופוגשים יותר אנשים.

תשובה 2: *מה, לפי הטקסט, צריך לבדוק לפני שמאמצים? ציינו שלוש שאלות.* – מי יוציא לטיול גם בגשם; מי ישלם על אוכל ווטרינר; מה יקרה בחופשות; האם יש אלרגיה (מספיקות שלוש).

3. מה עשתה נטע ששכנע את ההורים להסכים לכלב? [איתור מידע]

- (א) הוציאה כל יום את הכלב של השכנה
- (ב) חסכה כסף שלוש שנים
- (ג) קיבלה ציון טוב
- (ד) ביקשה מהמורה לדבר עם ההורים

תשובה 3: הוציאה כל יום את הכלב של השכנה, וכך הוכיחה שהיא רצינית.

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *הסבירו את דברי הווטרינר: "חיית מחמד היא לא תרופה. היא בן לוויה."* – אי אפשר לצפות שחיה "תרפא" קשיים; היא מלווה ותומכת, וההשפעה הטובה תלויה בטיפול נכון ובקשר.

5. מדוע "קשה לדעת מה הסיבה ומה התוצאה" במחקרים על חיות מחמד? [הבנה ופרשנות]

- (א) כי ייתכן שמשפחות שמצבן טוב ממילא נוטות יותר לגדל חיות
- (ב) כי חיות לא עונות על שאלונים
- (ג) כי החוקרים לא אוהבים חיות
- (ד) כי המחקרים נעשו רק על חתולים

תשובה 5: כי ייתכן שהקשר הפוך: לא החיה משפרת את מצב הרוח, אלא משפחות שיש להן זמן, מקום וכסף נוטות לגדל חיות.

תשובה 6: *מה אפשר להסיק מכך שהכותב מביא גם מחקרים שלא הגיעו לאותן תוצאות?* – שהטקסט אמין ומאוזן: הוא לא מנסה "למכור" רעיון, אלא מציג את הידע כפי שהוא, כולל הספקות.

תשובה 7: *השוו בין שלושת ההסברים לכך שחיות מחמד עוזרות (פסקה ה׳). איזה מהם קשור לרגש, איזה לזמן ואיזה לתפקיד?* – רגש – קבלה בלי שיפוט; זמן – שגרה קבועה; תפקיד – אחריות ותחושה שסומכים עליי.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *"אימוץ חיית מחמד הוא החלטה של כל המשפחה, לא של ילד." האם אתם מסכימים? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהטקסט.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט (משך חיי כלב, עלויות, חופשות, אלרגיות; מנגד – אחריות הילד).

תשובה 9: *כתבו מכתב שכנוע להורים (8–10 שורות): או בעד אימוץ חיית מחמד, או בעד דרך אחרת ליהנות מבעלי חיים. השתמשו בשני טיעונים מהטקסט.* – משימת כתיבה. מחוון: פנייה, עמדה, 2 טיעונים מהטקסט, מענה לחשש אחד של ההורים, סיום.

זירת המסכים: מה קורה בקבוצת ההודעות השכבתית?

כתבה · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

כמעט לכל שכבה יש קבוצת הודעות משותפת. היא עוזרת להתעדכן ולהרגיש חלק – אבל לפעמים היא הופכת לזירה שבה מישהו נפגע. קראו את הכתבה וחשבו: איך אפשר לשמור על הקבוצה מקום טוב לכולם?

א

מקום שבו הכול קורה

המעבר מבית הספר היסודי לחטיבת הביניים מביא איתו שינויים גדולים: מסגרת חברתית חדשה, מורים מקצועיים, ולא פעם גם כניסה מלאה לעולם הרשתות. עבור תלמידים ותלמידות רבים, קבוצת ההודעות של הכיתה או של השכבה היא המקום שבו "הכול קורה": שם מתאמים מפגשים, מעבירים סיכומים של שיעורים ומנהלים את רוב השיחות החברתיות אחרי שעות הלימודים. אבל לצד תחושת השייכות והחיבור המהיר, מתגלה לפעמים גם צד אפל, שגורם לחלק מהתלמידים להרגיש לחוצים ומודרים.

ב

"קבוצת ההודעות היא כמו רחוב ראשי בלי שוטרים", אומר רן גלבוע, יועץ חינוכי בחטיבת ביניים. "בהפסקה, פנים אל פנים, רוב התלמידים לא יגידו מילה פוגעת לחבר. מול המסך, המרחק נותן אומץ מדומה. הודעה אחת שנכתבת בלי מחשבה – או גרוע מזה, התעלמות מכוונת מההודעות של תלמיד מסוים – עלולה להפוך לנשק חברתי של ממש."

ג

גלבוע מספר שבכל שנה מגיעים אליו תלמידים שמרגישים שקופים. "לא תמיד מישהו כתב עליהם משהו רע. לפעמים פשוט אף אחד לא עונה להם. הם שולחים שאלה לקבוצה, ואחרי שעה מישהו אחר שואל בדיוק את אותו הדבר – ומקבל עשר תשובות. זה כואב לא פחות ממילה פוגעת." לדבריו, הפגיעה הזו קשה במיוחד בכיתה ז׳, כשהקשרים החברתיים עוד חדשים ושבריריים, וכל תלמיד מחפש את מקומו.

ד

להתערב או לא להתערב?

לדברי גלבוע, בין המחנכים וההורים יש שתי גישות עיקריות. לפי הגישה הראשונה, לא כדאי להתערב במה שקורה ברשת, משום שכל התערבות של מבוגרים רק מרחיקה את בני הנוער ומעבירה את השיחות "למחתרת" – לקבוצות סודיות שאיש מהמבוגרים לא רואה. הגישה השנייה דורשת דווקא כללים ברורים, מעורבות של ההורים ומעורבות פעילה של בית הספר, כדי לעצור את ההידרדרות לפני שהיא הופכת לחרם של ממש.

ה

"קל להיסחף אחרי כולם"

גם התלמידים עצמם נמצאים בדילמה. נועה, תלמידת כיתה ז׳ שקיבלה השנה טלפון חכם ראשון, משתפת: "בתחילת השנה הייתי חייבת להיות צמודה לטלפון כל הזמן. פחדתי לפספס הודעה, כי חשבתי שיוציאו אותי מהחבורה. פעם מישהו כתב משהו 'מצחיק' על ילד מהשכבה, וכולם שלחו פרצופים צוחקים. גם אני שלחתי. אחר כך הרגשתי מועקה נוראית בלב. הבנתי כמה קל להיסחף אחרי כולם."

ו זהירות דיגיטלית

אז מה הפתרון? מומחים רבים מדגישים שהמפתח הוא שינוי של תרבות הדיבור ופיתוח של חשיבה ביקורתית. כמו שלומדים זהירות בדרכים, צריך ללמוד גם "זהירות דיגיטלית": לעצור לכמה שניות לפני ששולחים הודעה, ולהבין שלמילים כתובות יש משקל רב, ולפעמים הן גורמות נזק שאי אפשר לתקן. מה שנמחק אצל השולח – נשאר לעתים קרובות אצל מי שקיבל.

ז

בסופו של דבר, קבוצת ההודעות היא רק כלי. היא יכולה לחבר ולשמח, והיא יכולה גם לפגוע. ההבדל תלוי במי שכותבים בה – כלומר, בכל אחד ואחת מאיתנו.

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
מודרים	מרגישים שהשאירו אותם בחוץ
אומץ מדומה	אומץ שנראה אמיתי אבל הוא לא באמת אומץ
מכוונת	שעושים בכוונה
למחתרת	למקום סודי ונסתר

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. לפי פסקה א׳, ציינו שני דברים שקורים בדרך כלל בקבוצת ההודעות של הכיתה או של השכבה אחרי שעות הלימודים.
[איתור מידע]

2. היועץ רן גלבוע משווה את קבוצת ההודעות ל"רחוב ראשי בלי שוטרים". למה הוא מתכוון? הביאו ראיה אחת מהטקסט. [איתור מידע]

3. לפי פסקה ג׳, מהן שתי הגישות של מחנכים והורים לגבי מה שקורה בקבוצות? [איתור מידע]

א) לקבוע כללים ברורים ולהתערב באופן פעיל

ב) לא להתערב (כדי לא להעביר את השיחות "למחתרת")

ג) לסגור את כל הקבוצות

ד) לתת לתלמידים להחליט לבד בלי מבוגרים

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. הסיקו מדבריה של נועה (פסקה ד׳): מדוע הרגישה מועקה בלב, אף שרק שלחה פרצוף צוחק? [הבנה ופרשנות]

5. השוו בין האופן שבו מדבר תלמיד פנים אל פנים בהפסקה לבין האופן שבו הוא כותב בקבוצת ההודעות (פסקאות א׳–ב׳). מה דומה ומה שונה? [השוואה]

6. מה משמעות המונח "זהירות דיגיטלית" (פסקה ה׳)? הסבירו במילים שלכם והביאו דוגמה מהיומיום. [הבנה ופרשנות]

א) לבדוק שהסוללה מלאה לפני היציאה מהבית

ב) לא להשתמש בכלל בטלפון

ג) לעצור ולחשוב לפני ששולחים הודעה, כי למילה כתובה יש משקל

ד) לכתוב רק בשעות הלימודים

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

7. יש הטוענים שבית הספר צריך לאסור לגמרי פתיחת קבוצות הודעות שכבתיות, כי הן מקור לצרות ולחרמות. אחרים טוענים שהקבוצות חיוניות לחיי החברה ואי אפשר למנוע אותן. באיזו עמדה אתם תומכים? נמקו והסתמכו על פרט אחד לפחות מהטקסט או מניסיונכם. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

8. כתבו הודעה קצרה שהייתם שולחים לקבוצה אחרי שמישהו נפגע בה: הודעה שעוצרת את הפגיעה בלי להשפיל אף אחד. הוסיפו שורה שמסבירה למה בחרתם במילים האלה. [משימת כתיבה]

כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? ☹ 😐 🙂 😀

מדריך הישרדות לכיתה ז׳: עצות מהגדולים

כתבה · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

לפניכם כתבה שבה תלמידות ותלמידי כיתה ח׳ משתפים במה שלמדו בשנה הראשונה שלהם בחטיבה. קִראו אותה, ושימו לב: אילו עצות מתאימות גם לכם?

א

הצלצול הראשון

ביום הראשון של כיתה ז׳ הצלצול נשמע אחרת. אין עוד מחנכת אחת שמלווה את הכיתה כמעט בכל השיעורים, אין עוד מסדרון מוכר שבו כולם מכירים את כולם. פתאום יש מערכת שעות צפופה, מורה לכל מקצוע, חדרים שמתחלפים ותלמידים מכמה בתי ספר שונים. "בשבוע הראשון הלכתי לאיבוד שלוש פעמים", מודה אלון, היום תלמיד כיתה ח׳. "פעם אחת נכנסתי בטעות לשיעור של כיתה ט׳ וישבתי שם חמש דקות עד שהבנתי."

ב

כדי שהמעבר יהיה פחות מבהיל, ביקשנו מתלמידי כיתה ח׳ בחטיבה אחת במרכז הארץ לכתוב "מדריך הישרדות" לילדים שעולים השנה לכיתה ז׳. התשובות שקיבלנו היו מצחיקות, כנות ולפעמים גם מפתיעות.

ג

עצה ראשונה: סדר לפני הכול

כמעט כל מי שענה הזכיר את הסדר. "בחטיבה אף אחד לא מזכיר לך כל יום מה להביא", אומרת שירה. "בהתחלה שכחתי מחברות כמעט כל יום. ואז אבא שלי הציע לי לסדר את התיק בערב, לפי המערכת של מחר. זה נשמע משעמם, אבל זה הציל אותי." תלמידים אחרים המליצו לצלם את מערכת השעות, לרשום שיעורי בית ביומן אחד ולא על פתקים, ולהכין תיקייה נפרדת לכל מקצוע.

ד

עצה שנייה: לא לפחד לשאול

"בחודש הראשון לא העזתי לשאול שאלות בשיעור, כי פחדתי שיצחקו עליי", מספרת נועה. "בסוף גיליתי שחצי כיתה לא הבינה את אותו הדבר, ופשוט אף אחד לא שאל." לדבריה, המורים בחטיבה דווקא שמחים כשתלמידים פונים אליהם אחרי השיעור. גם יועצת השכבה, מירב לוי, מחזקת את הדברים: "שאלה היא לא סימן לחולשה. היא סימן לכך שאכפת לך ללמוד."

ה

עצה שלישית: חברים חדשים לא מגיעים לבד

הנושא שהעסיק את רוב הכותבים היה החברים. רבים הגיעו לחטיבה עם קבוצה מוכרת מהיסודי, ואחרים הגיעו לבד. "חשבתי שאשאר עם החברים הישנים שלי לתמיד", אומר אלון, "אבל הם שובצו בכיתות אחרות. הייתי חייב לפתוח את הפה." העצה שחזרה שוב ושוב: להצטרף לחוג, לקבוצת ספורט או לפעילות בהפסקה, כי שם קל יותר להתחיל שיחה. "אף אחד לא מחכה שתבוא אליו עם נאום", מוסיפה שירה. "מספיק לשאול 'מה יש לנו עכשיו?' וזהו, השיחה התחילה."

ו ומה לא כדאי לעשות?

לצד העצות הטובות, הכותבים גם הזהירו. כמה מהם כתבו שלא כדאי לנסות "להיות מישהו אחר" רק כדי להתקבל לחבורה מסוימת. אחרים הזכירו שלא נורא לקבל ציון נמוך במבחן הראשון: "המבחן הראשון בחטיבה הוא בעיקר שיעור על איך לומדים למבחן", כתבה אחת התלמידות.

ז ומה עם ההורים? כמה מהכותבים ביקשו להעביר מסר גם אליהם. "תשאלו אותנו איך היה, אבל לא כל יום עשר פעמים", כתב אחד התלמידים בחיוך. אחרת כתבה: "החודש הראשון הוא עייף. לפעמים אנחנו חוזרים הביתה ורק רוצים לשתוק קצת – זה לא אומר שמשהו רע קרה." היועצת מירב לוי מוסיפה שכדאי לקבוע זמן קבוע ורגוע בשבוע, למשל בארוחת ערב, שבו מדברים על מה היה, בלי לחץ.

ח בסוף המדריך כתבו התלמידים משפט אחד שהם רוצים שכל תלמיד ותלמידה בכיתה ז׳ יזכרו: "כולם מרגישים קצת אבודים בהתחלה. גם מי שנראה הכי בטוח בעצמו." אולי זו העצה החשובה מכולן: לדעת שאתם לא לבד.

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
מבהיל	מפחיד
שובצו	הוכנסו, קיבלו מקום (בכיתה)
כֵּנוֹת	אמיתיות, בלי להסתיר
מחזקת את הדברים	מסכימה ומוסיפה תמיכה

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. לפי הפסקה הראשונה, אילו שני שינויים פוגשים התלמידים בכיתה ז׳? [איתור מידע]

2. מה הציע אביה של שירה, ואיך זה עזר לה? [איתור מידע]

א) לסדר את התיק בערב לפי המערכת של מחר

ב) לסדר את התיק בערב לפי המערכת של מחר, וכך היא הפסיקה לשכוח מחברות

ג) לקנות יומן חדש ולצלם את המערכת

ד) לבקש מהמורים תזכורות כל בוקר

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

3. מה מתכוונת היועצת כשהיא אומרת ש"שאלה היא לא סימן לחולשה"? [הבנה ופרשנות]

4. מה המשמעות של המשפט "הייתי חייב לפתוח את הפה" בדברי אלון? [הבנה ופרשנות]

א) הוא היה צריך לאכול בהפסקה

ב) הוא היה חייב להשתתף בשיעור

ג) הוא נאלץ להתחיל לדבר עם ילדים חדשים

ד) הוא כעס על החברים הישנים

5. נועה גילתה ש"חצי כיתה לא הבינה את אותו הדבר". איזו מסקנה אפשר להסיק מכך על הפחד לשאול? [הסקת מסקנות]

6. מדוע לדעתכם בחרו התלמידים לסיים את המדריך דווקא במשפט "כולם מרגישים קצת אבודים בהתחלה"? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין ההתנהגות של נועה בחודש הראשון לבין מה שהבינה בהמשך. מה השתנה? [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. איזו עצה מהכתבה נראית לכם החשובה ביותר לתלמיד או לתלמידה שעולים לכיתה ז׳? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהכתבה. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו "עצה חמישית" למדריך: פסקה של 5–6 שורות עם כותרת, הסבר, ודוגמה מהחיים שלכם. [משימת כתיבה]

🎟️ כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? ☹️ 😐 🙂 😀

גבוה, מהר, חזק: למה ילדים בני 12 מטפסים על קירות?

כתבה · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

בשנים האחרונות יותר ויותר בני ובנות 12–13 בוחרים בספורט שיש בו אתגר, גובה ומעט פחד. קראו את הכתבה וחשבו: מה מושך אותם דווקא לסוג הזה של פעילות?

א **שבת בבוקר, קיר של שמונה מטרים**

האולם מלא בצבעים: אחיזות אדומות, ירוקות וצהובות פזורות על קירות גבוהים, וחבלים משתלשלים מהתקרה. מאיה, בת 12 וחצי, מהדקת את הרתמה ומסתכלת למעלה. "בפעם הראשונה עליתי שני מטרים ונתקעתי", היא צוחקת. "רעדו לי הרגליים. היום אני מגיעה עד הפעמון שלמעלה." מאיה היא חלק ממגמה רחבה: חוגי טיפוס, פארקי חבלים, אומנויות לחימה ורכיבה על אופני שטח מושכים יותר ויותר ילדים בגיל החטיבה.

ב **מה מושך אותם?**

כשמדברים עם הילדים עצמם, עולות שלוש תשובות. הראשונה: הרגשת ההישג. "בכדורגל אתה תלוי בקבוצה", מסביר אביב, בן 13, שמתאמן בג'ודו. "פה, אם הצלחתי – זה אני. אם נפלתי – גם זה אני, ואני קם." התשובה השנייה: ההתמודדות עם הפחד. "כשאני על הקיר, אני לא חושבת על המבחן או על מה שקרה בהפסקה", אומרת מאיה. "יש רק את האחיזה הבאה." התשובה השלישית פשוטה יותר: "זה כיף, ואין בזה מסכים."

ג מאמנת הטיפוס דנה ברק מוסיפה הסבר מהצד של המבוגרים: "בגיל הזה ילדים מחפשים דרכים לבדוק את הגבולות של עצמם. אם לא ניתן להם לעשות את זה במקום בטוח, הם יחפשו את זה במקומות מסוכנים. כאן יש חבל, יש מדריך ויש כללים, והאתגר עדיין אמיתי."

ד יש גם מי שמגיעים לספורט האתגרי אחרי שניסו ענפים אחרים ולא מצאו את עצמם. "שנתיים שיחקתי כדורסל וכמעט לא נגעתי בכדור", מספר תומר, בן 12. "בפארק החבלים גיליתי שאני דווקא טוב באיזון ובסבלנות. פתאום הייתי זה שעוזר לאחרים לעבור את המכשול הקשה." לדברי המאמנים, זה אחד היתרונות של הענפים האלה: אין בהם "ספסל מחליפים", וכל אחד מתקדם בקצב שלו.

ה **הבטיחות קודמת לכול**

לא כל ההורים מתלהבים. "כשהבן שלי ביקש להירשם לחוג טיפוס, הלב שלי נפל", מודה אמא של אחד המתאמנים. "רק אחרי שראיתי אימון אחד והבנתי כמה הם מקפידים על בדיקות, נרגעתי." המדריכים מסבירים שהכללים ברורים: כל ציוד נבדק פעמיים, אף אחד לא מטפס בלי בדיקת שותף, ומי שמרגיש לא טוב – יורד. "הפחד הוא לא אויב", אומרת ברק, "הוא שומר עלינו. אנחנו רק מלמדים לנהל אותו."

ו גם המאמנים מודים שלא כל ילד מתאים לכל ענף. "יש ילדים שנהנים מהגובה, ויש כאלה שמעדיפים להישאר קרוב לקרקע ולעבוד על טכניקה", אומרת ברק. "אנחנו לא דוחפים אף אחד למעלה. המטרה היא שכל אחד ימצא את האתגר שלו, לא את האתגר של החבר שלו."

ז מה לוקחים מהקיר הביתה?

לדברי המאמנים, היתרונות של ספורט אתגרי חורגים מהכושר הגופני. ילדים לומדים להציב מטרות קטנות ("היום אגיע לאחיזה הכחולה"), לקבל כישלון כחלק מהדרך ולסמוך על אחרים. בטיפוס, למשל, המטפס סומך על השותף שמחזיק את החבל, והשותף לומד אחריות אמיתית.

ח אביב מסכם את זה במשפט אחד: "בפעם הראשונה שנפלתי באימון, כולם מחאו לי כפיים. לא בגלל שנפלתי – בגלל שקמתי." אולי זה הסוד: לא הגובה, אלא הדרך למעלה.

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
רתמה	חגורה מיוחדת שמחברים אליה את החבל
מגמה	משהו שהולך ומתרחב, שיותר ויותר אנשים עושים
הישג	הצלחה שהשגת במאמץ
חורגים	עוברים את הגבול, הם יותר מ...

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. לפי הכתבה, אילו שלוש סיבות נותנים הילדים לבחירה בספורט אתגרי? [איתור מידע]

2. אילו כללי בטיחות מוזכרים בכתבה? ציינו שניים. [איתור מידע]

א) אסור לטפס יותר משני מטרים
ב) כל ציוד נבדק פעמיים, ואין טיפוס בלי בדיקת שותף
ג) מטפסים רק עם הורים, ורק בקיץ
ד) כל ילד מביא ציוד משלו מהבית

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

3. מה מתכוונת המאמנת במשפט "הפחד הוא לא אויב, הוא שומר עלינו"? [הבנה ופרשנות]

4. מדוע, לדברי מאיה, הטיפוס עוזר לה לשכוח מהמבחן ומההפסקה? [הבנה ופרשנות]

א) כי המאמנת אסרה לדבר על בית הספר

ב) כי היא מטפסת רק בחופשות

ג) כי על הקיר היא מתרכזת רק באחיזה הבאה

ד) כי אין בחוג תלמידים מהכיתה שלה

5. המאמנת אומרת: "אם לא ניתן להם לעשות את זה במקום בטוח, הם יחפשו את זה במקומות מסוכנים". מה אפשר להסיק מכך על תפקידם של המבוגרים? [הסקת מסקנות]

6. מה אפשר ללמוד מהסיפור על האם שבתחילה "הלב שלה נפל"? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין מה שאביב אומר על כדורגל לבין מה שהוא אומר על ג'ודו. מה ההבדל בעיניו? [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. האם לדעתכם בתי ספר צריכים להכניס ספורט אתגרי לשיעורי החינוך הגופני? נמקו והביאו פרט אחד מהכתבה. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו על אתגר שהתמודדתם איתו (בספורט, בלימודים או בחיים): מה היה קשה, מה עשיתם, ומה למדתם. 6–8 שורות. [משימת כתיבה]

🎟️ כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? ☹️ 😐 🙂 😀

מה קורה למוח בעשר בלילה? על טלפונים, אור ושינה

טקסט מידעי · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

בבתים רבים מתנהל בכל ערב אותו ויכוח: מתי מניחים את הטלפון? הטקסט שלפניכם מסביר מה אומרים חוקרי שינה על הנושא. קִראו אותו וחשבו: האם זה משנה משהו אצלכם?

א הוויכוח של כל ערב

השעה עשר בלילה. בבית של משפחת אלמוג, כמו בבתים רבים אחרים, מתחיל המשא ומתן הקבוע: "עוד חמש דקות", "רק לסיים את הסרטון", "אני רק עונה לחברה". ההורים מבקשים להניח את הטלפון בסלון, והילדים מרגישים שלוקחים להם את החיבור לחברים. מאחורי הוויכוח הזה עומדת שאלה מדעית אמיתית: מה עושים מסכים בשעות הערב לשינה שלנו?

ב כמה שינה צריך בגיל ההתבגרות?

לפי ההמלצות המקובלות של מומחי שינה, ילדים ובני נוער בגילאי 13–18 זקוקים לשמונה עד עשר שעות שינה בלילה, וילדים צעירים יותר – אפילו ליותר מזה. בפועל, סקרים במדינות רבות מראים שחלק גדול מבני הנוער ישנים פחות מכך, במיוחד בימי לימודים. השינה איננה "זמן מת": בזמן שאנחנו ישנים, המוח מסדר את מה שלמדנו במהלך היום, הגוף גדל ומתחזק, ומערכת הרגשות "נטענת" מחדש.

ג

מה קורה כשלא ישנים מספיק? רובנו מכירים את התוצאות מניסיון: קשה להתרכז בשיעור הראשון, מתעצבנים מהר יותר, ודברים קטנים נראים גדולים. חוקרים מצאו קשר בין מחסור קבוע בשינה לבין ירידה בריכוז ובזיכרון, ואפילו לבין מצב רוח ירוד. "שינה טובה היא לא פרס על יום טוב", אומרת ד"ר אורן, "היא התנאי ליום טוב."

ד השעון הפנימי והאור הכחול

לגוף שלנו יש שעון פנימי, שאומר לו מתי להיות ער ומתי להתעייף. כשמחשיך, המוח מתחיל להפריש חומר בשם מֶלָטוֹנִין, שמאותת לגוף שהגיע זמן לישון. האור של מסכים – ובמיוחד האור הכחלחל שבו – עלול לדחות את ההפרשה הזו. במילים פשוטות: המוח "חושב" שעדיין יום, ולכן נרדמים מאוחר יותר.

ה

יש עוד סיבה, ואולי היא אפילו חשובה יותר: התוכן עצמו. סרטון מצחיק, משחק מותח או שיחה סוערת בקבוצה מעוררים את המוח בדיוק ברגע שהוא צריך להירגע. "לא רק האור מעיר אותנו, אלא גם הרגש", מסבירה ד"ר מיכל אורן, חוקרת שינה. "קשה להירדם אחרי שקראת הודעה שהעליבה אותך, או אחרי שהפסדת בשלב אחרון במשחק."

ו בני נוער הם "ינשופים"

כדאי לדעת שבגיל ההתבגרות השעון הפנימי זז מעט קדימה. מתבגרים רבים מרגישים עייפים מאוחר יותר מאשר בילדות, ולכן קשה להם להירדם מוקדם – גם בלי מסכים. מצד שני, הלימודים מתחילים מוקדם בבוקר. השילוב הזה גורם לכך שכל דקה של שינה בלילה הופכת חשובה במיוחד, ומסך שמאחר את ההירדמות בעוד חצי שעה מורגש למחרת בכיתה.

ז מה אפשר לעשות?

החוקרים לא ממליצים בהכרח על "מלחמה" בטלפון, אלא על הרגלים פשוטים: להפסיק להשתמש במסכים כשעה לפני השינה, להטעין את הטלפון מחוץ לחדר, להחליף את הסרטון האחרון בספר, במוזיקה שקטה או בשיחה עם בן משפחה, ולשמור על שעת שינה קבועה, פחות או יותר, גם בסופי שבוע. "הכי עובד כשההחלטה משותפת", אומרת ד"ר אורן. "כשמשפחה שלמה מחליטה ש'הטלפונים הולכים לישון' בשעה מסוימת – כולל ההורים – הוויכוח הופך להרגל."

ח

אצל משפחת אלמוג, אגב, מצאו פתרון ביניים: בעשר וחצי כל הטלפונים בבית, של כולם, עוברים ל"מיטה משותפת – קופסה קטנה ליד המטבח. "בהתחלה כעסתי", מודה הבן בן ה־13. "עכשיו אני דווקא מחכה לזה. אני נרדם מהר יותר, ובבוקר אני פחות עצבני."

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
משא ומתן	שיחה שבה כל צד מנסה להגיע להסכמה טובה לו
להפריש	לייצר ולשחרר (חומר בגוף)
לדחות	להזיז למועד מאוחר יותר
מעוררים	גורמים להיות ער ונרגש

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. לפי הטקסט, כמה שעות שינה צריכים בני נוער בגילאי 13–18? [איתור מידע]

א) 12–14 שעות
ב) 8–10 שעות
ג) 5–6 שעות
ד) אין המלצה מוסכמת

2. ציינו שני דברים שקורים בגוף ובמוח בזמן השינה. [איתור מידע]

3. אילו שני הרגלים ממליצים החוקרים לאמץ? [איתור מידע]

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. הסבירו את המשפט "המוח 'חושב' שעדיין יום". מה גורם לכך? [הבנה ופרשנות]

5. מה המשמעות של המונח "ינשופים" בכותרת המשנה? [הבנה ופרשנות]

א) בני נוער חכמים במיוחד

ב) בני נוער שאוהבים בעלי חיים

ג) בני נוער שמתעוררים מוקדם

ד) בני נוער שמתעייפים מאוחר יותר בלילה בגלל שינוי בשעון הפנימי

6. הסיקו: מדוע, לפי הטקסט, חצי שעה של מסך לפני השינה "מורגשת למחרת בכיתה" במיוחד אצל בני נוער? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין שתי הסיבות שבגללן מסכים פוגעים בשינה (פסקאות ג׳–ד׳). במה הן שונות? [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. האם לדעתכם הורים צריכים לקבוע שעה שבה כל הטלפונים בבית "הולכים לישון"? נמקו את עמדתכם והסתמכו על פרט אחד מהטקסט או מניסיונכם. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו "חוזה לילה" אישי: ארבעה כללים לשעה שלפני השינה, ולכל כלל משפט שמסביר איך הוא קשור למידע בטקסט. [משימת כתיבה]

🎟️ כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? ☹️ 😐 🙂 😀

עם התיק הכחול: יומן של ילד חדש

סיפור קצר · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

לפניכם סיפור קצר שנכתב בגוף ראשון. המספר הוא נער בכיתה ז׳ שעבר עם משפחתו לעיר חדשה באמצע שנת הלימודים. קִראו אותו ושימו לב איך משתנות ההרגשות שלו מפסקה לפסקה.

א

יום ראשון

אמא אמרה שזה יהיה "הרפתקה". אבא אמר שזה "רק לשנה-שנתיים, ואז נראה". אף אחד מהם לא אמר את מה שבאמת קרה: שבאמצע כיתה ז׳, ביום ראשון של חודש שבט, נכנסתי לכיתה מלאה בשלושים ושניים ילדים שכבר הכירו זה את זה, והם כולם הסתובבו להסתכל עליי. המחנכת אמרה: "זה אורי, הוא הגיע אלינו מהצפון", וכולם אמרו "היי" כמו מקהלה עייפה. התיישבתי בשולחן האחרון, ליד החלון, עם התיק הכחול שלי על הברכיים. לא הוצאתי אותו לרצפה. כאילו אם אחזיק אותו, אוכל לברוח מהר יותר.

ב

יום שלישי

בהפסקה הגדולה הסתובבתי במסדרונות כאילו אני מחפש משהו חשוב. בעצם חיפשתי רק מקום שבו לא יראו שאני לבד. בסוף נכנסתי לספרייה. הספרנית חייכה אליי ולא שאלה כלום, ואני הייתי אסיר תודה על זה. ישבתי ליד מדף של אטלסים וחשבתי על החברים שלי בצפון, שעכשיו בטח משחקים כדורגל במגרש שליד הוואדי. שלחתי לשחר הודעה: "מה נשמע?". הוא ענה אחרי שעתיים: "בסדר, יש אימון". רק זה. הבנתי שהחיים שם ממשיכים גם בלעדיי.

ג

בערב אמא שאלה איך היה. אמרתי "בסדר", כי לא היה לי כוח להסביר. היא הסתכלה עליי רגע ארוך, ואז הניחה לפניי צלחת עם פנקייק, למרות שזה היה יום שלישי ולא יום שישי. לא אמרנו כלום. אבל ידעתי שהיא יודעת. בלילה כתבתי ביומן: "אולי אם לא אדבר עם אף אחד, אף אחד גם לא יראה שאני לא שייך." ואז מחקתי את זה, כי זה נשמע עצוב מדי אפילו בשבילי.

ד

יום חמישי

בשיעור מדעים המורה חילקה אותנו לזוגות, ואני נשארתי בלי זוג. "אורי, תצטרף לנגה ולאיתי", היא אמרה. ציפיתי שיתלוננו, אבל איתי רק הזיז את הכיסא ואמר: "אתה יודע לחבר מעגל חשמלי? כי אנחנו לא." ידעתי. בצפון היה לנו מורה שאהב ניסויים, ובניתי איתו פעם מנורה קטנה מסוללה וחוטים. כשהנורה דלקה, נגה צעקה "יש!" כל כך חזק שכל הכיתה צחקה. גם אני צחקתי. זו הייתה הפעם הראשונה שצחקתי בבית הספר החדש.

ה

שבוע אחרי

איתי שאל אם אני רוצה לבוא לשחק אצלו כדורסל אחרי הלימודים. אמרתי שאני לא כל כך טוב בכדורסל. "גם אני לא", הוא אמר, "בגלל זה אני צריך מישהו שלא יצחק עליי." הלכנו. הפסדתי לו 10–4, ובדרך חזרה הוא הראה לי קיצור דרך דרך הפארק, ליד עץ גדול שיש עליו נדנדה מחבל. "זה המקום הסודי של השכבה", הוא אמר. "עכשיו גם שלך."

ו חודש אחרי

אני עדיין מתגעגע לצפון. אני עדיין מדבר עם שחר, אפילו שהשיחות קצרות יותר. אבל משהו השתנה. אתמול נכנס לכיתה ילד חדש, מהדרום. הוא התיישב בשולחן האחרון, ליד החלון, עם תיק על הברכיים. הסתכלתי עליו רגע ארוך. ואז קמתי, לקחתי את הכיסא שלי, והתיישבתי לידו. "אני אורי", אמרתי. "אתה יודע לחבר מעגל חשמלי?"

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
מקהלה	קבוצה ששרה או מדברת יחד באותו זמן
אסיר תודה	מודה מאוד, מרגיש תודה גדולה
ציפיתי	חשבתי שזה יקרה
להתלונן	להגיד שמשהו לא טוב או לא מוצא חן

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. באיזה שלב של שנת הלימודים עבר אורי לבית הספר החדש, ומאיפה הגיע? [איתור מידע]

2. לאן הלך אורי בהפסקה הגדולה ביום שלישי, ולמה? [איתור מידע]

א) הביתה – כי היה חולה
ב) למגרש – כי רצה לשחק כדורגל
ג) לספרייה – כי חיפש מקום שבו לא יראו שהוא לבד
ד) לחדר המורים – כי רצה להתלונן

3. מה קרה בשיעור המדעים שגרם לאורי לצחוק בפעם הראשונה? [איתור מידע]

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. מה מסמל התיק הכחול שאורי מחזיק על הברכיים ביום הראשון? [הבנה ופרשנות]

א) את הפחד וחוסר הביטחון – הרצון להיות מוכן "לברוח"

ב) את האהבה שלו ללימודים

ג) את הצבע האהוב עליו

ד) את זה שהוא שכח לסדר את התיק

5. מה הבין אורי מתשובתו הקצרה של שחר ("בסדר, יש אימון")? [הבנה ופרשנות]

6. מה אפשר להסיק על איתי מהמשפט "בגלל זה אני צריך מישהו שלא יצחק עליי"? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין התמונה בפסקה הראשונה לבין התמונה בפסקה האחרונה. מה דומה ומה השתנה? [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. לדעתכם, על מי מוטלת האחריות לקלוט תלמיד חדש: על המורים, על התלמידים בכיתה או על התלמיד החדש עצמו? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהסיפור. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו את "יום ראשון" של הילד החדש מהדרום – מנקודת המבט שלו. 8–10 שורות. השתמשו לפחות בשני פרטים מהסיפור. [משימת כתיבה]

🎟️ כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? 😀 🙂 😐 ☹️

"גיליתי שגם אני יכולה לתת": ראיון עם מתנדבת בת 13

ראיון · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

יש מי שחושבים שהתנדבות היא משהו לגדולים. תמר, תלמידת כיתה ז׳, חושבת אחרת. קִראו את הראיון איתה ושימו לב: מה היא נותנת – ומה היא מקבלת?

א תמר, בת 13, מתנדבת כבר שנה בשני מקומות: פעם בשבוע היא קוראת סיפורים לילדי גן בשכונה, ופעם בחודש היא מצטרפת לצוות שאורז ומחלק סלי מזון למשפחות. פגשנו אותה בסוף יום לימודים ארוך, עם תיק כבד על הגב וחיוך גדול.

ב **איך התחלת להתנדב?**

"בכלל לא תכננתי. בתחילת השנה המחנכת סיפרה לנו שגן שכונתי מחפש ילדים שיבואו לקרוא סיפורים, כי הגננת לא מספיקה לשבת עם כל ילד. חשבתי: אני אוהבת לקרוא, אני יכולה לנסות פעם אחת. הלכתי עם חברה. בסוף הפעם הראשונה ילדה קטנה בשם ליה ביקשה שאבוא שוב 'מחר וגם אחרי מחר'. זהו, נתפסתי."

ג **מה הכי קשה בהתנדבות?**

"הזמן. יש לי שיעורי בית, חוג ריקוד ומבחנים. בהתחלה הרגשתי שאני רצה כל הזמן. למדתי לתכנן את השבוע מראש: אני יודעת שביום שלישי אחרי הצהריים אני בגן, אז את השיעורים של יום רביעי אני עושה כבר ביום שני. זה נשמע מסובך, אבל בעצם ההתנדבות לימדה אותי להיות מסודרת יותר. ויש גם רגעים קשים אחרים – למשל כשאני רואה משפחה שבאה לקחת סל מזון ומתביישת. אז אני משתדלת לחייך ולא להסתכל יותר מדי, כדי שירגישו בנוח."

ד **מה קיבלת מההתנדבות?**

"המון ביטחון. פעם פחדתי לדבר מול אנשים, והיום אני קוראת מול עשרים ילדים, עושה קולות של אריה ושל מכשפה, ולא אכפת לי שזה מצחיק. גם גיליתי שאני טובה בסבלנות. ילדים קטנים שואלים את אותה שאלה עשר פעמים, ואת לומדת לענות בפעם העשירית באותו חיוך כמו בפעם הראשונה. ואולי הדבר הכי חשוב: הבנתי שגם אני, בגיל 13, יכולה לתת משהו אמיתי. לא צריך לחכות עד שאהיה גדולה."

ה **יש מי שאומרים שהתנדבות בגיל צעיר "גוזלת זמן מהלימודים". מה את חושבת?**

"אני מבינה את הדאגה. גם אמא שלי חששה בהתחלה. אבל הציונים שלי לא ירדו, ואפילו עלו קצת, כי אני מתכננת טוב יותר. חוץ מזה, יש דברים שלא לומדים בכיתה: איך מדברים עם ילד שבוכה, איך עובדים בצוות עם מבוגרים, איך מרגישים כשמישהו מחכה דווקא לך. אני חושבת שגם זה לימוד. רק צריך לבחור התנדבות שמתאימה לגיל ולזמן שיש."

ו **מה היית אומרת לתלמידים שרוצים להתחיל?**

"שיתחילו בקטן. לא צריך להציל את העולם ביום הראשון. אפשר לעזור לשכנה מבוגרת לסחוב סלים, לקרוא לאח קטן של חבר, לעזור בספריית בית הספר. ושיבחרו משהו שהם אוהבים, כי אז זה לא מרגיש כמו חובה. ודבר אחרון: להביא חבר או חברה. ביחד זה הרבה יותר כיף, ופחות מפחיד."

ז לפני שנפרדנו, תמר הראתה לנו ציור שקיבלה מליה מהגן: ילדה גדולה וילדה קטנה מחזיקות ספר ענק, ומעליהן כתוב באותיות עקומות "תודה". "את הציור הזה אני שומרת על הקיר", היא אומרת. "בימים שאני עייפה, אני מסתכלת עליו ונזכרת למה אני עושה את זה."

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
נתפסתי	התאהבתי בזה ולא יכולתי להפסיק
לתכנן מראש	להחליט לפני מה עושים ומתי
מתביישת	מרגישה לא נוח מול אחרים
סבלנות	היכולת לחכות ולהישאר רגועים

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. באילו שני מקומות מתנדבת תמר, וכל כמה זמן? [איתור מידע]

2. מה גרם לתמר להמשיך להתנדב אחרי הפעם הראשונה? [איתור מידע]

(א) היא קיבלה ציון על כך
(ב) המחנכת חייבה אותה
(ג) ילדה בשם ליה ביקשה שתבוא שוב
(ד) אמא שלה ביקשה ממנה

3. ציינו שני דברים שתמר מספרת שקיבלה מההתנדבות. [איתור מידע]

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. הסבירו את דבריה של תמר: "ההתנדבות לימדה אותי להיות מסודרת יותר". איך ייתכן שדבר שלוקח זמן עוזר בלימודים? [הבנה ופרשנות]

5. למה תמר משתדלת "לחייך ולא להסתכל יותר מדי" כשמשפחה מתביישת? [הבנה ופרשנות]

א) כדי לשמור על כבודה של המשפחה ושירגישו בנוח

ב) כי היא לא אוהבת את העבודה

ג) כי אסור לדבר עם המשפחות

ד) כי היא ממהרת

6. מה אפשר להסיק מסיפור הציור של ליה על הקשר בין תמר לילדי הגן? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין עמדת המבקרים ("התנדבות גוזלת זמן מהלימודים") לבין עמדתה של תמר. במה הן שונות? [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. האם לדעתכם כל תלמיד ותלמידה בכיתה ז׳ צריכים להתנדב לפחות שעה בשבוע? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהראיון. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. חברו שלוש שאלות נוספות שהייתם רוצים לשאול את תמר, וכתבו לכל שאלה תשובה אפשרית שמתאימה לדמות שלה. [משימת כתיבה]

🎟️ כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? 😀 🙂 😐 ☹️

האח הגדול זה לא תפקיד, זו עבודה במשרה מלאה

טור דעה · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

לפניכם טור דעה שכתבה תלמידת כיתה ז׳ לעיתון בית הספר. בטור דעה הכותבת מציגה עמדה אישית ומנסה לשכנע. קִראו אותו ושימו לב לטיעונים שלה – ולמקומות שבהם היא מודה שגם לצד השני יש צדק.

א קוראים לי הדס, אני בת 12 וחצי, ויש לי שני אחים קטנים: גיל בן שש ויובל בת ארבע. שני ההורים שלי עובדים עד שעות אחר הצהריים, ולכן שלוש פעמים בשבוע אני זו שאוספת את גיל מבית הספר, מחממת אוכל, ומשגיחה על שניהם עד שאמא חוזרת. כשאנשים שומעים את זה, הם אומרים לי "איזו גדולה את!". אני רוצה להגיד משהו שאולי לא נעים לשמוע: לפעמים אני לא רוצה להיות גדולה.

ב **מה רואים מבחוץ, ומה מרגישים מבפנים**

מבחוץ זה נראה פשוט. מה כבר צריך? לשים סרט, לחתוך תפוח, לוודא שאף אחד לא מטפס על הארון. אבל מי שהשגיח פעם על ילד בן שש ועל ילדה בת ארבע ביחד, יודע שזה בערך כמו לנהל כיתה שלמה בלי צלצול להפסקה. גיל רוצה כדורגל, יובל רוצה שאקרא לה סיפור, ושניהם רוצים את אותו הכיסא. ובאמצע אני אמורה גם לעשות שיעורי בית ולענות לחברות ששואלות למה אני שוב לא באה לגינה.

ג הדבר הכי קשה הוא לא העבודה עצמה, אלא האחריות. כשאני עם החברות שלי, אני רק אני. כשאני עם האחים שלי, אני זו שאם משהו קורה – אני אשמה. פעם יובל נפלה מהנדנדה ונשרטה בברך. זה לא היה רציני, אבל אני בכיתי יותר ממנה. הרגשתי שנכשלתי.

ד **אבל יש גם צד שני**

אני לא רוצה שתחשבו שאני רק מתלוננת. האמת היא שלמדתי מזה המון. אני יודעת לבשל שלוש ארוחות שלמות, אני יודעת להרגיע ילד שבוכה מפחד מרעם, ואני יודעת להמציא משחק מתוך שתי כפיות ומגבת. ויש רגעים שאין להם מחיר: כשגיל רץ אליי ביציאה מבית הספר וצועק לכל החברים שלו "זאת האחות שלי!", או כשיובל נרדמת עליי באמצע סיפור. ברגעים האלה אני מרגישה שאני חלק ממשהו חשוב.

ה **מה אני מבקשת**

אז מה אני רוצה? לא לוותר על האחריות. אני מבינה שהמשפחה שלנו צריכה את העזרה שלי, ואני גאה בזה. אני רק רוצה שיראו גם אותי. שההורים יגידו תודה לא רק כשמשהו הלך טוב, אלא גם סתם. שיהיה לי יום אחד בשבוע שבו מישהו אחר אוסף את גיל, ואני הולכת לגינה בלי לבדוק את השעון. ושיבינו שגם לי מותר להיות עייפה, לטעות ולפעמים להגיד "היום אני לא יכולה".

ו אני חושבת שהרבה ילדים בגיל שלי נמצאים במצב דומה, ולא מדברים על זה. אז הנה, אני מדברת. לכל האחים והאחיות הגדולים שקוראים את זה: אתם עושים עבודה חשובה. ולכל ההורים: תזכרו שהעוזרת הקטנה שלכם היא עדיין ילדה.

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
להשגיח	לשמור ולהסתכל שלא יקרה משהו רע
אחריות	להיות זה שדואג ושצריך לתת תשובה אם משהו קורה
נשרטה	נפצעה קצת, קיבלה שריטה
מתלוננת	אומרת שמשהו לא טוב

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. מה תפקידה של הדס שלוש פעמים בשבוע? ציינו שני דברים שהיא עושה. [איתור מידע]

2. לפי הדס, מהו הדבר הקשה ביותר בשמירה על האחים? [איתור מידע]

א) הבישול
ב) המשחקים
ג) הנסיעה באוטובוס
ד) האחריות – התחושה שאם משהו קורה, היא אשמה

3. אילו שלוש מיומנויות למדה הדס בזכות התפקיד? [איתור מידע]

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. הסבירו את ההשוואה "זה בערך כמו לנהל כיתה שלמה בלי צלצול להפסקה". מה היא מלמדת על החוויה של הדס? [הבנה ופרשנות]

5. מדוע בכתה הדס "יותר ממנה" כשיובל נשרטה? [הבנה ופרשנות]

א) כי הנדנדה נשברה

ב) כי גם היא נפצעה

ג) כי הרגישה שנכשלה באחריות שלה

ד) כי פחדה מהמורה

6. הכותבת מקדישה פסקה שלמה ל"צד השני". מה היא מרוויחה מכך בטור הדעה? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין מה שאנשים אומרים להדס ("איזו גדולה את!") לבין מה שהיא מבקשת בסוף הטור ("העוזרת הקטנה שלכם היא עדיין ילדה"). מה הפער? [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. האם לדעתכם נכון שילדים בני 12–13 ישגיחו באופן קבוע על אחים קטנים? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהטור. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו מכתב תשובה קצר להדס מנקודת המבט של אחד ההורים: התייחסו לפחות לשתיים מהבקשות שלה. [משימת כתיבה]

כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? 😀 🙂 😐 ☹

הלילה שבו נגמר החשמל באכסניה

סיפור קצר · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

לפניכם סיפור קצר על לילה אחד בטיול השנתי. הסיפור מסופר מנקודת מבט של תלמידה שלא כל כך רצתה לצאת לטיול. קִראו ושימו לב: מה משנה אצלה את היחס לטיול?

א לא רציתי לנסוע לטיול השנתי. אני אוהבת את המיטה שלי, את השקט שלי ואת הספרים שלי, ושלושה ימים עם שלושים ושישה ילדים באוטובוס נשמעו לי כמו עונש. אבל אמא אמרה ש"בעוד עשר שנים לא תזכרי את הספרים, תזכרי את הטיול", וחתמה על האישור. כך מצאתי את עצמי, נגה בת השתים־עשרה וחצי, בחדר מספר 14 באכסניה בצפון, עם חמש בנות שאת שתיים מהן בקושי הכרתי.

ב **הערב הראשון**

הערב התחיל רע. מאיה ושני, החברות הכי קרובות בכיתה, התווכחו על מי ישן במיטה ליד החלון. רוני התלוננה שהמזרון שלה "מריח כמו גרביים של צבא". ליאת פשוט שמה אוזניות ונעלמה בתוך הטלפון. ואני ישבתי על המיטה העליונה עם פנס קטן וספר, ורציתי שהלילה ייגמר כבר.

ג ואז, בעשר ועשרים בדיוק, החשמל נפל. לא רק בחדר שלנו – בכל האכסניה. החושך היה כל כך מוחלט, שלא ראיתי את היד שלי. מישהי צרחה, מישהי צחקה, ומהמסדרון נשמע קול של המורה: "כולם נשארים בחדרים! זו תקלה, זה יסתדר!"

ד **הפנס**

ברגע הראשון אף אחת לא זזה. ואז הבנתי שאני היחידה בחדר עם פנס אמיתי, לא טלפון. הדלקתי אותו. חמש פנים הסתובבו אליי, כמו פרפרי לילה שמחפשים אור. "נגה, את גאונה", אמרה רוני. זו הייתה הפעם הראשונה שמישהי בכיתה קראה לי גאונה על משהו שלא קשור לציונים.

ה הנחתי את הפנס באמצע החדר, מכוון לתקרה, וכולנו התיישבנו על השטיח במעגל. בלי טלפונים (הסוללות "חשבו" שעדיף לחסוך), בלי מוזיקה, בלי מסכים. "בואו נעשה משהו", אמרה מאיה. "כל אחת מספרת על הדבר הכי מביך שקרה לה." ליאת, שלא דיברה כל הערב, סיפרה ראשונה: בגן היא נתקעה בתוך מגלשה צינור ושלושה גננים הוציאו אותה. צחקנו עד שכאבו לנו הבטן.

ו **מה שגיליתי**

הסבב נמשך. שני סיפרה שהיא מפחדת מחושך, ומאיה החזיקה לה את היד, למרות שחצי שעה קודם הן כמעט לא דיברו. רוני סיפרה על סבא שלה שחלה, ופתאום כולנו שתקנו והקשבנו באמת. וכשהגיע תורי, סיפרתי משהו שלא סיפרתי לאף אחד: שקשה לי בהפסקות, כי אני לא יודעת איך להצטרף לשיחות. "אבל את מספרת סיפורים מדהים", אמרה ליאת. "פשוט תספרי."

ז החשמל חזר אחרי שעה וחצי. האור הלבן של הפלורסנט הציף את החדר, וכולנו מצמצנו בהפתעה. היה רגע של שקט מוזר, כאילו אף אחת לא רצתה שזה ייגמר. ואז רוני כיבתה את האור בחזרה. "עוד סבב אחד", היא אמרה, "עם הפנס של נגה."

ח אמא צדקה. אני לא זוכרת איזה ספר לקחתי לטיול. אבל אני זוכרת את המעגל על השטיח, את הצחוק של ליאת ואת היד של מאיה בתוך היד של שני. ובהפסקה הראשונה אחרי הטיול, ניגשתי לחמש הבנות מחדר 14 ואמרתי: "רוצות לשמוע סיפור?"

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
אישור	מכתב חתום שאומר שמותר
מוחלט	לגמרי, ב־100%
תקלה	משהו שהתקלקל ולא עובד כמו שצריך
מביך	שגורם להרגיש לא נוח, להתבייש

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. מדוע נגה לא רצתה לצאת לטיול השנתי? [איתור מידע]

2. מה קרה בשעה עשר ועשרים? [איתור מידע]

(א) החשמל נפל בכל האכסניה
(ב) הבנות יצאו לטיול לילה
(ג) הגיע האוכל
(ד) המורה נכנסה לחדר

3. איזה משחק הציעה מאיה? [איתור מידע]

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. מה משמעות הדימוי "חמש פנים הסתובבו אלייי, כמו פרפרי לילה שמחפשים אור"? [הבנה ופרשנות]

א) כולן נמשכו אל נגה ואל האור שלה, שהפכה פתאום למרכז

ב) הבנות פחדו מפרפרים

ג) היו פרפרים בחדר

ד) הבנות רצו לישון

5. מה המשמעות של כך שרוני כיבתה את האור אחרי שהחשמל חזר? [הבנה ופרשנות]

6. הסיקו: איך השפיע החושך על הקשר בין הבנות? הביאו שתי ראיות מהסיפור. [הסקת מסקנות]

7. השוו בין נגה בתחילת הסיפור לנגה בסופו. מה השתנה? [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. "בעוד עשר שנים לא תזכרי את הספרים, תזכרי את הטיול." האם אתם מסכימים עם דברי האם? נמקו והסתמכו על פרט מהסיפור או מניסיונכם. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו את אותו לילה מנקודת המבט של אחת הבנות האחרות (מאיה, רוני, שני או ליאת). 8–10 שורות. [משימת כתיבה]

🎟️ כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? ☹️ 😐 🙂 😀

מכנסיים רחבים, נעלי בד וסיכות בשיער: האופנה שחוזרת

כתבה · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

האם ידעתם שחלק מהבגדים שאתם לובשים היום היו "באופנה" כבר כשההורים שלכם היו בני 13? הכתבה שלפניכם בודקת את הקשר בין האופנה של פעם לאופנה של היום. קִראו וחשבו: למה דברים ישנים חוזרים להיות חדשים?

א **אלבום התמונות של אמא**

כשעדי, תלמידת כיתה ז׳, מצאה בארון של סבתא אלבום תמונות ישן, היא לא האמינה למראה עיניה. בתמונה מטיול שנתי משנות התשעים עמדה אמא שלה, בת 13, עם מכנסי ג'ינס רחבים מאוד, חולצה קצרה, נעלי בד לבנות ושתי סיכות צבעוניות בשיער. "זה בדיוק מה שאני לבשתי אתמול!", צעקה עדי. אמא שלה צחקה: "חיכיתי שלושים שנה שתגידי לי שאני אופנתית."

ב הסיפור של עדי איננו יוצא דופן. מעצבי אופנה מדברים על "מעגל האופנה": סגנונות שנעלמים לכמה עשרות שנים ואז חוזרים, לפעמים בשינויים קלים. מה שהיה "מביך" לפני עשר שנים יכול להפוך פתאום ל"מגניב", ומה שנחשב היום לשיא האופנה ייראה אולי מצחיק בעוד כמה שנים.

ג **למה הבגדים חוזרים?**

יש לכך כמה הסברים. הראשון קשור לגעגוע. "כל דור מתגעגע לתקופה שלא הכיר", מסבירה יעלי ששון, מעצבת אופנה ומורה לעיצוב. "בני נוער רואים תמונות מפעם וחושבים שהחיים אז היו פשוטים ומעניינים יותר. הבגדים הם דרך קטנה להתחבר לעולם הזה." ההסבר השני כלכלי: חברות האופנה צריכות להציג משהו "חדש" בכל עונה, ולא פעם קל יותר לחדש משהו ישן מאשר להמציא משהו מאפס.

ד יש גם הסבר שלישי, שבני הנוער עצמם מזכירים: הרצון להיות שונים. "כשכולם לובשים מכנסיים צרים, מי שבא עם מכנסיים רחבים בולט", אומר אלעד, בן 13. "אחרי שנה כולם כבר עם רחבים, ואז מישהו יחזור לצרים." כך, לדבריו, האופנה "רודפת אחרי עצמה".

ה **הורים וילדים מול אותה המראה**

האופנה החוזרת יוצרת גם רגעים משפחתיים מפתיעים. בכמה בתים בני הנוער פשוט "גונבים" בגדים מהארון של ההורים. "המעיל הכי שווה שלי הוא של אבא שלי מהתיכון", מספרת נוי. "הוא שמר אותו שלושים שנה בשקית, ועכשיו כל החברות שואלות מאיפה קניתי." לדברי ששון, זו גם דרך טובה להתחיל שיחה בין הדורות: "כשילדה שואלת את אמא שלה 'מה לבשת בגיל שלי?', היא בעצם שואלת 'מי היית בגיל שלי?'"

ומה עם הסביבה?

להחזרת הבגדים הישנים יש גם יתרון סביבתי. ייצור של בגד חדש דורש מים, אנרגיה וחומרי גלם, ולכן שימוש בבגד קיים – מהארון של ההורים, מחנות יד שנייה או מהחלפה בין חברים – חוסך משאבים. בכמה בתי ספר כבר מארגנים "יריד החלפות", שבו כל תלמיד מביא בגד שאינו לובש ולוקח בגד אחר במקומו.

ובכל זאת, לא כולם מתלהבים. "לפעמים זה מרגיש שהכול כבר היה", אומרת עדי. "אני רוצה שגם לדור שלנו יהיה משהו משלו." אולי זה האתגר הבא: לקחת את הישן, להוסיף לו נגיעה אישית – ולהפוך אותו לחדש באמת.

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
יוצא דופן	מיוחד, שונה מהרגיל
סגנון	הדרך המיוחדת שבה משהו נראה או נעשה
געגוע	רצון חזק במשהו או במישהו שאינו כאן
מאפס	מההתחלה, בלי שום דבר קיים

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. מה ראתה עדי בתמונה מהאלבום? ציינו שני פרטי לבוש. [איתור מידע]

2. אילו שלושה הסברים מובאים בכתבה לכך שאופנה חוזרת? [איתור מידע]

3. מהו "יריד החלפות"? [איתור מידע]

א) חנות שמוכרת בגדים חדשים בזול

ב) יום שבו מחליפים מורים

ג) תחרות אופנה בין כיתות

ד) אירוע שבו כל תלמיד מביא בגד שאינו לובש ולוקח בגד אחר

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. מה משמעות המונח "מעגל האופנה"? [הבנה ופרשנות]

א) סגנונות נעלמים ואחרי שנים חוזרים, לפעמים בשינוי קל

ב) בגדים בצורת עיגול

ג) אופנה שמשתנה כל יום

ד) חנות שמסתובבת

5. הסבירו את דבריה של המעצבת: "כשילדה שואלת 'מה לבשת בגיל שלי?', היא בעצם שואלת 'מי היית בגיל שלי?'" [הבנה ופרשנות]

6. אלעד אומר שהאופנה "רודפת אחרי עצמה". מה אפשר להסיק מדבריו על הרצון של בני נוער להיות מיוחדים? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין היחס של עדי לאופנה החוזרת בתחילת הכתבה לבין יחסה בסוף. מה ההבדל? [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. האם לדעתכם כדאי לבתי ספר לארגן "יריד החלפות" פעם בשנה? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהכתבה. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. ראיינו בן או בת משפחה מבוגרים: מה לבשו בגיל 13? כתבו כתבה קצרה (6–8 שורות) עם ציטוט אחד שלהם. [משימת כתיבה]

🎟️ כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? ☹️ 😐 🙂 😀

חבר עם ארבע רגליים: האם חיות מחמד משפרות את מצב הרוח?

טקסט מידעי · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

הרבה ילדים מבקשים מההורים כלב או חתול. הטקסט שלפניכם מציג מה יודעים החוקרים על הקשר בין חיות מחמד לבין מצב הרוח – וגם מה כדאי לבדוק לפני שמאמצים. קִראו ושימו לב להבדל בין עובדות, הסברים ועצות.

א "הוא מחכה לי ליד הדלת"

"כשאני חוזרת מבית הספר אחרי יום קשה, הדבר הראשון שאני רואה זה את פלפל מחכה ליד הדלת וקופץ עליי", מספרת נטע, בת 12. "אי אפשר להישאר עצובה כשמישהו כל כך שמח לראות אותך." נטע איננה היחידה. סקרים בקרב משפחות מראים שרבים מבעלי חיות המחמד מתארים אותן כ"בני משפחה", ובני נוער רבים מספרים שהכלב או החתול הם מי שהם פונים אליו כשקשה.

ב מה אומרים המחקרים?

בעשרות השנים האחרונות נערכו מחקרים רבים על הקשר בין אנשים לבעלי חיים. חלק מהם מצאו שליטוף של כלב או חתול עשוי להוריד את רמת הלחץ ולהרגיע את קצב הלב. אחרים מצאו שבעלי כלבים נוטים לצאת יותר להליכות ולפגוש יותר אנשים בדרך – שני דברים שידוע שהם טובים למצב הרוח. יש גם בתי ספר ובתי חולים שבהם כלבים מאולפים מבקרים באופן קבוע, כדי לעזור לילדים להירגע.

ג

עם זאת, החוקרים מדגישים שהתמונה מורכבת. לא כל המחקרים הגיעו לאותן תוצאות, ולפעמים קשה לדעת מה הסיבה ומה התוצאה: אולי חיות מחמד משפרות את מצב הרוח, ואולי פשוט משפחות שיש להן זמן, מקום וכסף נוטות יותר לגדל בעלי חיים. "חיית מחמד היא לא תרופה", אומר ד"ר אסף נחום, וטרינר שעוסק גם בחינוך. "היא בן לוויה. ובן לוויה טוב יכול לעשות הבדל גדול – אבל רק אם יש בבית מי שדואג לו כמו שצריך."

ד למה זה עובד?

יש כמה הסברים אפשריים לכך שבעלי חיים משפרים את התחושה שלנו. הראשון: הם מקבלים אותנו כמו שאנחנו. כלב לא שואל איזה ציון קיבלת. השני: הם יוצרים שגרה. מי שצריך להאכיל חתול בשבע בבוקר, או להוציא כלב לטיול בערב, מקבל מבנה קבוע ליום, וזה מרגיע. השלישי: אחריות. ילדים שמטפלים בבעל חיים מרגישים שסומכים עליהם, ולומדים לשים לב לצרכים של מישהו אחר.

ה לפני שמאמצים: כמה שאלות חשובות

מומחים ממליצים לא לאמץ חיית מחמד מתוך התלהבות של רגע. כדאי לשאול שאלות: מי יוציא את הכלב לטיול גם בגשם? מי ישלם על אוכל ועל טיפול אצל הווטרינר? מה יקרה בחופשות? האם יש במשפחה מישהו עם אלרגיה? "הטעות הנפוצה היא לחשוב שזו החלטה של ילד", אומר ד"ר נחום. "זו החלטה של כל המשפחה, לשנים ארוכות. כלב יכול לחיות יותר מעשר שנים."

ולמי שלא יכול לגדל בעל חיים בבית? יש דרכים אחרות ליהנות מהקשר: להתנדב במקלט לבעלי חיים, לעזור לשכנים לטייל עם הכלב שלהם, או לבקר בפינת חי. נטע, אגב, ביקשה כלב שלוש שנים לפני שההורים הסכימו. "בסוף הם אמרו כן כשראו שאני מוציאה כל יום את הכלב של השכנה", היא מחייכת. "הם הבינו שאני רצינית."

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
סקר	שאלות ששואלים הרבה אנשים כדי לדעת מה הם חושבים
מאולפים	שלימדו אותם להתנהג בצורה מסוימת
מורכבת	לא פשוטה, יש בה כמה צדדים
בן לוויה	מי שנמצא איתך והולך איתך

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. לפי פסקה ב׳, אילו שתי השפעות טובות של חיות מחמד נמצאו במחקרים? [איתור מידע]

2. מה, לפי הטקסט, צריך לבדוק לפני שמאמצים? ציינו שלוש שאלות. [איתור מידע]

3. מה עשתה נטע ששכנע את ההורים להסכים לכלב? [איתור מידע]

א. הוציאה כל יום את הכלב של השכנה
ב. חסכה כסף שלוש שנים
ג. קיבלה ציון טוב
ד. ביקשה מהמורה לדבר עם ההורים

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. הסבירו את דברי הווטרינר: "חיית מחמד היא לא תרופה. היא בן לווית" [הבנה ופרשנות]

5. מדוע "קשה לדעת מה הסיבה ומה התוצאה" במחקרים על חיות מחמד? [הבנה ופרשנות]

א) כי ייתכן שמשפחות שמצבן טוב ממילא נוטות יותר לגדל חיות

ב) כי חיות לא עונות על שאלונים

ג) כי החוקרים לא אוהבים חיות

ד) כי המחקרים נעשו רק על חתולים

6. מה אפשר להסיק מכך שהכותב מביא גם מחקרים שלא הגיעו לאותן תוצאות? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין שלושת ההסברים לכך שחיות מחמד עוזרות (פסקה ה׳). איזה מהם קשור לרגש, איזה לזמן ואיזה לתפקיד? [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. "אימוץ חיית מחמד הוא החלטה של כל המשפחה, לא של ילד." האם אתם מסכימים? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהטקסט. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו מכתב שכנוע להורים (8–10 שורות): או בעד אימוץ חיית מחמד, או בעד דרך אחרת ליהנות מבעלי חיים. השתמשו בשני טיעונים מהטקסט. [משימת כתיבה]

כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? ☹ 😐 🙂 😀